

BÄFVERNYTT

DECEMBER 2013

Nr 4/2013 (Nr 56 från starten)

Det Härnösand som varit...

Vy över Härnösand från Gådeå, c:a år 1900.

Bild från Sundsvalls museums fotoarkiv.

Den här "omslagsbilden" kommer från en annan källa än de bilder som funnits på de senaste numren. En av våra läsare har fått tillstånd att publicera några härnösandsbilder som ingår i Sundsvalls museums fotoarkiv.

Den stora byggnaden i mitten är Gådeåskolan, eller Marieborgsskolan, som den hette tidigare. Den brann ner 1991. När bilden togs var skolan relativt nybyggd. Den byggdes under slutet av 1800-talet för att möta den ökande befolkningen i Gådeåstaden. Den färdigställdes år 1892, samma år som Gådeåstaden inkorporerades med Härnösand. Jag minns så väl när den brann ner. Det var en lördag morgon, vi vaknade av sirenerna och lukten av brandrök. När vi senare

på dagen for in till centrum, såg vi vad som hänt. Skolverksamheten i byggnaden hade då upphört. Bl. a. KFUM-scouterna och folkdanslaget Öbackaringen hade sina lokaler i Gådeåskolan. Vid branden blev föreningarnas alla tillhörigheter och arkiv lågornas rov.

Som kuriosa kan nämnas att delar av skolan och den intilliggande gymnastiksalen under åren 1944-1945 tjänstgjorde som beredskapssjukhus. C:a 170-180 inskrivningar gjordes vid "Härnösands Beredsakps Sjukhus" under perioden oktober 1944 till juni 1945. Det var krigsskadade flyktingar som väntade på vidare behandling på länslasarettet i Härnösand och på Vanförestalten.

FÖRENINGSGENOMGÅENDE

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Rigmor Öberg 0611-22188
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se
Ledamot Monika Vennerbring 0611-24730
monika@harnoforskare.se

REVISORER

Sammankall. Hans Söderholm 0611-18482
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611-41092
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammankall. Yngve Wiik 0611-76046
yngve.w@harnoforskare.se
Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com

REDKOMMITTÉ

Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com
Anna-Britta Skoglund 0611-20120

MEDLEMSAVGIFT (2013)

Enskild medlem 100kr/år
Familjemedlem 35kr/år
Studerande upp till 18 år 25kr/år
Företag/Föreningar 200kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att ange namn, postadress och e-postadress.

Gamla tidningar!

Ja, men inte Tidningen Ångermanland eller Dagens Nyheter eller någon annan dagstidning.

Här handlar det om äldre exemplar av medlemstidningar från släktforskarföreningar i andra delar av landet. Föreningen har en stor samling av dessa. De finns i anslutning till släktforskarhörnan i Ångermanlandsrummet på Sambiblioteket. Här kan du säkert finna ett och annat "matnyttigt" och intressant. Var rädd om tidningarna och se till att de kommer tillbaka i rätt ordning. Eftersom dessa mappar är "knökfulla" kommer tidningarna ev. att arkiveras i föreningens arkivhylla på Kusthöjden.

Bäfvernytt 2014

Under år 2014 beräknas Bäfvernytt utkomma med 3 nr (varav ett blir dubbelnummer) enl. följande:

Nr. 1 Mars

Nr. 2 Juni

Nr. 3 - 4 Oktober

Ditt bidrag bör vara red. tillhanda senast sex veckor före utgivningsdatum (som följer datum för våra medlemsmöten).

Med framtiden till forntiden

”Han trodde att ingen någonsin skulle få veta. Det var ju så länge sedan. Men vad han inte visste var att han omedvetet hade lämnat spår efter sig. Spår som var mikroskopiska, men som utredarna kunde pussla ihop till en otvetydig bild. Han var inringad och de tekniska bevisen var överväldigande. Det fanns ingen chans att neka.”

Denna text skulle kunna vara hämtad ur en svensk kriminalroman. Men i själva verket handlar den om släktforskning på hög nivå. Släktforskning med hypermodern teknik. För första gången i Sverige har någon kunnat få fram DNA från en man på medeltiden – utan att gräva upp mannen!

Mannen i fråga är Olof Hersesson, född i slutet av 1300-talet och stamfader för den välkända Bureätten. Jag och Ronny Norberg från vår förening har lyckats spåra tre separata manliga släktlinjer från 1400-talet fram till tre nu levande män. Dessa män har vi låtit DNA-testa och testresultaten visar att de alla bär på samma s. k. Y-kromosom. Och därmed samma Y-kromosom som Olof Hersesson bar på för 600 år sedan.

Med dessa banbrytande resultat har vi nu Bureättens DNA-profil, som kan användas för att forska vidare om Bureätten både framåt och bakåt. Framåt genom att hitta nya släktlinjer och bakåt genom att söka Bureättens djupa ursprung på fädernet.

För er som vill följa utvecklingen i vår DNA-forskning kring Bureätten, rekommenderar jag att gå in på den nystartade Bure-DNA-bloggen på webben. Där berättas löpande om vilka framsteg som görs i takt med att nya släktlinjer hittas och nya analysresultat blir klara. Adressen är: buredna.sjolunds.se

Jag är, som ni märker, numera lite insnöad på detta med DNA-släktforskning, eller *genetisk genealogi* som det även kallas. Men det är verkligen en teknik som är på stark frammarsch inom släktforskningen och det är otroligt spännande att följa vilka möjligheter den öppnar. Nyligen var jag i Texas, USA, för att besöka världens modernaste DNA-laboratorium för släktskapstester och delta i en konferens med över 200 engagerade DNA-släktforskare från hela världen. Och jag kan säga att vi bara har sett början på den genetiska genealogi-revolutionen. Om detta och om hur vi identifierade släktskapen i Bureättens tidiga led kommer jag att hålla föredrag på föreningsmötet den 21:a januari.

Men hur kraftfull DNA-tekniken än är, ger den inte mycket för släktforskaren om den inte kombineras med en gedigen ”traditionell” släktforskning i arkivens källor. Så framtidens släktforskning kommer att bygga på att nyttja både arkiven och DNA-labben.

Jag hoppas nu på lite snö och önskar er en riktigt vit och God Jul!

Nybörjarkurs i släktforskning

En nybörjarkurs i släktforskning kommer att hållas. Starten blir under januari månad 2014. Det blir tre kurstillfällen under ledning av Agneta Olofsson. Deltagarantalet är begränsat så anmäl dig snarast till Agneta på tel. 0611/22185 eller e-post kassor@harnoforskare.se

Varför hamnade mormor och morfar i Härnösand?

Text Åke Sjödin

Som barn besökte jag ofta Härnösand då min pappas moster bodde där. Vi gjorde ofta ett par besök till när vi ändå var i stan nämligen på gamla kyrkogården, där vi satt blommor på ett ställe där min mamma trodde sig veta att mormor och morfar var begravda samt i det hus vid Kanalvägen som mamma bodde i till dess att hon vid sin mors död flyttade till Ramvik till sin mors kusin. Jag visste inte mycket om

Hur hade dessa två hamnat i Härnösand? Ja det är en gåta. De gifte sig i Bollnäs år 1900 och flyttade sedan till Bondsjö, Säbrå (Säbrå AIIa: 1b (1895-1905) sid 568), där Oscar benämns bokhållare. Morfar hade bott i Stockholm de senaste 10 åren där titlarna bl a var magasinsträng och resebetjänt. Mormor hade bott i Härnösand mellan 90-93 då hon arbetade som piga hos källarmästare Laurin. Mormor finns också på en bild

Foto: Anna Nordlöw, Gefle

(mormor är längst fram i bilden) som troligen är från en av de första restaurangvagnarna i Sverige tillhörig Uppsala-Gävle järnväg. Bilden kan vara från 1897.

Jag vet att de var i Östersund i början på 1899, då jag har mormors poesibok, där morfar skrivit en dikt daterad i Östersund.

Efter ett år i Bondsjö, flyttade de till stan, Härnösand och den 24 augusti 1902 öppnade morfar en herrekiperingsaffär i kapten Wassbergs gård, snett emot apoteket. I lagret fanns bl a "Kostymer af Cheviot", "Jenketröjor", "Bröstveck" och "Stärksjortor".

min mormor och morfar då de hade avlidit i TBC vid unga år är. Morfar dog år 1905 och mormor dog år 1908.

Morfars affärsverksamhet blev emellertid kortvarig. Morfar fick TBC och den 11 mars 1905 begärdes firman i konkurs. Bland borgenärerna fanns Carl och Mauritz Modig. Den 16 juli dör Oscar och som sagt dör mormor tre år senare också i TBC.

När släktforskarlagarna var i Västerås 1990 så väcktes mitt släktforskarintresse. Jag skaffade ett släktforskarprogram och började "forska". En dag bläddrade jag i Svenska släkter som fanns på biblioteket och plötsligt fick jag syn på E O Wallin i registret för ingifta. Plötsligt så insåg jag att mina Härnösandsanor i själva verket kom från andra delar av Sverige. Min morfar Ernst Oscar Wallin kom ifrån Dunker i Södermanland, där han föddes 24/9 1870. Min mormor Johanna Matilda Sundberg (en släkt som Thord Bylund undersökt och publicerat i Svenska släkter) var ifrån Ore i Dalarna, där hon föddes 16/5 1869.

Jag vet alltså inte varför de hamnade i Härnösand. Kan det vara så att morfar hade varit resande för Modigs och sedan kom till Härnösand som bokhållare i Modigs. Det verkar ju vara så att Modigs hjälpt till med krediter i morfars rörelse.

Forts. nästa sida.

Forts. från föreg. sida. Min mamma och hennes bror (sex och åtta år) togs hand om av Åkerbloms i Ramvik. Axel Åkerblom var gift med mormors kusin (Anna Elisabet Dahlgren född 21/3 1860 i Offerdal).

Åke Sjödin har sina rötter i Ådalen och är bosatt i Västerås. Sedan en tid tillbaka är han medlem i Härnösands släktforskare.
Reds. anm.

Edvard Dahlin-slutet på historien

Text Erik Eriksson

Slutet av del III i berättelsen om svenskfrittlevande *Johan Edvard Dahlin*, som stupade i Tammerfors 1918, uppgav jag att ”**Jag har ännu inte i full utsträckning hunnit söka Edwards syskon och deras efterkommande**”. Det var i maj 2013. Nu, i oktober, har jag hunnit ifatt.

Som alla minns var Edvard den yngste i familjen, föregången av sex bröder och två systrar. Av dessa förblev två av bröderna och den äldre av systrarna ogifta, tillika barnlösa. Däremot gav de återstående fem upphov till sammanlagt fjorton barn. Dessa har för länge sedan lämnat jordelivet. Uppgiften var därför att spåra deras ättlingar. Sagda fjorton barn var dock inte synnerligen produktiva. Exempelvis hade Edwards bröder *John Teofron* och *Per Ludvig* fyra respektive tre barn, men inget av dessa efterlämnade någon avkomma.

Såvitt jag kunnat finna inskränker sig antalet ”nutida” anförvanter till *fem*. Den förste i denna kategori var den redan i berättelsen nämnde, år 1999 bortgångne härnösandsbon *Bengt Oscar Johansson*, barnbarn till Edwards syster *Anna Charlotta*. Han levde och dog ogift och barnlös. I levande livet finns nu ett respektive tre barnbarn till Edwards bröder *Karl Emil* och *Robert Salomon* (från deras eventuella barn tillåter jag mig bortse).

Jag har skrivit brev till dessa fyra, berättat om deras krigande släkting och frågat huruvida de

vet något om honom och/eller om några minnen, exempelvis brev och fotografier, tillvaratagits. *En* har svarat: hon hade aldrig hört talas om Edvard. Jag tillåter mig uppfatta de övrigas uteblivna svar som att de inte heller vet något. Från den nu existerande familjens synpunkt var således Edvard en okänd soldat till dess att jag påminde om honom.

Det är inte så märkligt. Om jag som ett exempel får anföra mina egna omständigheter, hade min *farfar* både utvandrat och gått hädan innan jag föddes. Min framlidne far hade inte mycket, om ens något, att berätta om honom. Min *morfar* levde desto längre, men om hans syskon vet jag ingenting utöver namnen.

*

Kanske kunde min utredning karakteriseras som ”mikrohistoria”, ett individuellt öde i det stora skeendet. Strängt taget var det finska inbördeskriget – ”frihetskriget”, för att tala med Mannerheim – ett utflöde av första världskriget. Stormakterna Ryssland och Tyskland var i hög grad intressenter i konflikten.

Edvard Dahlin må vara okänd bland sina efterlevande, däremot inte för dem som läst Isabella Josefssons *Kyrkogårdsvandringar* eller, rentav, min härmed avslutade artikelserie i *Bäfvornytt*. ”**Heder öfver honom, heder öfver krigarn der han gömmes!**”

**En pessimist ser svårigheter i varje möjlighet,
en optimist ser möjligheter i varje svårighet.**

Winston Churchill.

Medlemsmöte september

Text och foto Örjan Öberg

Höstens första medlemsmöte hölls den 17 september.

Vår föreningsordförande Peter Sjölund hälsade de drygt 30-talet närvarande medlemmarna välkomna. Därefter hölls presentation för avlidna medlemmarna Thord Bylund och Per Näsström.

Peter redogjorde för en donation till föreningen.

Det är medlemmen Britta Ulander i Stockholm, men med rötterna i Lugnvik, Bjärträ, som donerat hela sin kartläggning av Bjärträns befolkning från 1500-talet fram till 1920-talet. Britta fyller 90 år nästa år och har släktforskat i 70 år. Donationen består av 30-talet A4-pärmar. När Peter för en tid sedan besökte henne i hemmet för att hämta alla dessa pärmar, berättade hon om hur hon med cykel for mellan de olika pastorsexpeditionerna för att hämta uppgifter.

Kvällens föreläsare var Bertil Nordin. Han redogjorde för sitt arbete med att hjälpa Tunsjö Byalag med att ta fram boken "Tunsjön, från forntid till nutid". Byn Tunsjön ligger invid sjön med samma namn, strax söder om Sollefteå. Byalaget hade under många år samlat in olika uppgifter om personer och händelser i byn. Allt var blandat som om man hade kört hela materialet i en lotteritombola, eller cementblandare. Med sin bakgrund inom tidningsvärlden kunde Bertil hjälpa dem att sortera och sovra i det digra materialet. Efter en tids arbete kom man fram till något som skulle kunna bli en bok, men hur göra det på ett ekonomiskt hållbart sätt? Efter mängder av frivilligt arbete fanns så ett underlag att lämna till ett tryckeri. När bokens omslag var formgivet brändes allt på en CD-skiva. Denna skiva skickades till ett tryckeri som arbe-

tar efter "print-on-demand"-modellen. Det innebär att man inte i förväg behöver bestämma en viss storlek på upplagan. Det går bra att i första hand trycka en mindre upplaga och därefter beställa ytterligare exemplar allt eftersom behoven kommer. På detta sätt undviker man att binda upp kapital på ett antal böcker som man aldrig vet om och när de blir sålda.

Bertil "kryddade" sin berättelse med många episoder från hans liv i tidningsvärlden.

Bertil varvade sin berättelse om detta arbete med ett antal roliga episoder han upplevt under sina år tidningsvärlden.

Peter tackade Bertil på sedvanligt sätt med ett SKARE-ljus och senaste numret av vår medlemstidning. Publiken tackade med varma applåder. Kvällen avslutades med fikastund och tid för "lite prat om ditt och datt". Ett särskilt tack till Agneta och Monika som ordnade fikaten, när det helt plötsligt stod klart att våra ordinarie värdar var upptagna på annat håll.

Nästa möte hålls den 15 oktober. Då kommer islänningen Lárus Lárusson från Sollefteå och berättar om isländsk släktforskning.

Nils Gissler—Härnösands bortglömde snille

Text och bild Lars Högberg

Nils Gissler och vattuminskningen.

Vi fortsätter med del 3 i serien av berättelser från Nils Gisslers levnad. Det handlar om en fortsättning på föregående del 2 om Gisslers observationer av variationerna i havsytans nivå.

På Gisslers tid hade man noterat att havsytan hela tiden långsamt sjönk, vilket man kallade vattuminskningen. Gissler hade studerat astronomi för Anders Celsius i Uppsala. Celsius hade noterat den pågående vattuminskningen längs de svenska kusterna och insamlat noteringar av vattenståndet från gamla uppteckningar. Han kom fram till att vattnet i Bottenhavet minskat mellan 41 och 50 tum på 100 år. På den tiden var inte istiden eller landhöjningen kända utan Celsius sökte förklaringen i att havsvattnet långsamt avdunstade eller att det var hålor under havsbotten som vattnet sipprade ner i.

Nils Gissler här uppe i Härnösand hade också noterat vattuminskningen.

Abraham Hülphers skriver i sin reseberättelse 1758 om sitt möte med Nils Gissler:

"Wattuminskningen kunde hr doctorn här på orthen årligen observera. Den tid hr doctorn 1724 komit till orthen hade största fartygen kuna segla igenom windbron, men nu kan näppeligen en båt gå der fram, likaså emellan Färgareholmen och landet."

Under sina resor hade Nils Gissler också gjort andra iakttagelser. I vetenskapsakademiens handlingar 1749 skriver man:

"Herr Nils Gisler har genom bref til Secreteraren berättat, at i Angermanland och Nordingrå Sokn vid norre ändan af fjärden ligger på landet en botten hel och hållen af et gammalt Fartyg, som har 29 alnars köl. Denna fjärd är nu aldeles söndrad ifrån hafvet, så at allenast en liten rännel högst 2 alnar bred är qvar emellan sjelfva bärgshällorne, hvarigenom en bäck rinner neder til hafvet. Detta har Herr Gisler velat meddela, som et bidragande bevis til vatnets aftagande och förminskande."

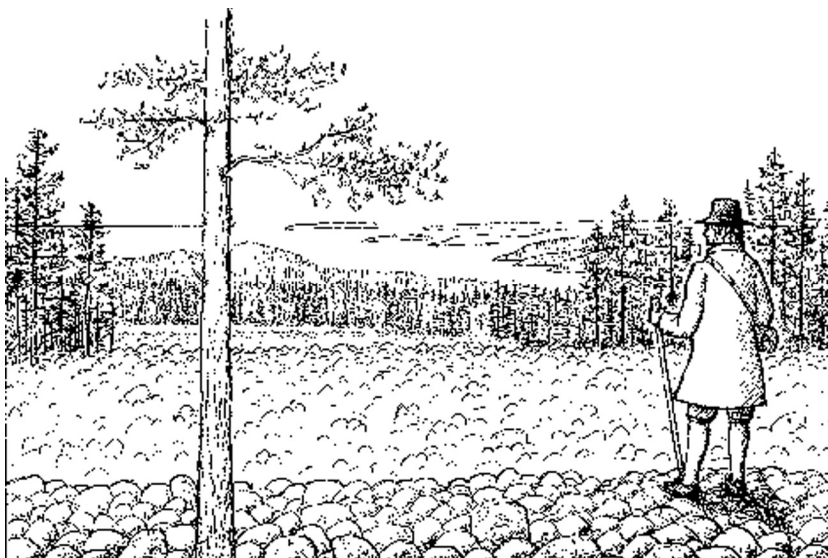
Denna uppgift återges senare i Nordingrå sockenbe-

skrivning från år 1855.

En viktig iakttagelse gjorde Nils Gissler på Vårdkasberget i Härnösand.

I vetenskapsakademiens handlingar 1747 skriver han:

"§. 9. Huru man skal ernå viss uträkning på hafvets affal emot vissa år ifrån uråldriga tider, torde blifva något svårare at finna. Säkra spår finner man väl af hafvets affal; men proportion, som det haft emot vår tid, har ingen vist kunnat säga. Som för Exempel: vid västra sidan af Vårdkulsberget härstädes på Hernön, kan man tydeligen räkna breda och jämgående ryggar med hafsstranden, som bestå af grof stenmal, hvilka trappevis finnas ned efter hela lutande fältet; hela denna trakt veter emot landsidan och sundet. Likaledes ser man på Hemsön ¼ mil härifrån, stor stenmal i ryggar, eller som stora vågor, ihopförd til 3 a 4 famnars bredd, och somliga til några hundrade alnars längd, alla jämgående med hafsstranden; börjandes visa sig et litet stycke öster om Kalsjön, up vid bergshällorna, som ligga tämmeligen högt ifrån hafvet, då de trappevis kunna räknas alt neder emot vida och öppna hafvet, åtminstone til

Nils Gissler studerar klapperfälten på Vårdkasberget.

1400 alnars mäst stupande och slutande fält. På samma sätt gifvas sådana strandryggar, nästan vid hvar hafsstrand och skär igenom hela landet härstädes. På Gotland finnas de även på et ställe, se Herr Profess. Carl Linnaei It. Gotl. P. 257.

Forts. nästa sida.

Forts fr. föreg. sida.

§. 10. Innan man kan göra någon säker uträkning på tiden, som skal svara emot hvar och en ryggs ålder, måste man hafva riktiga data. Utom de skiljaktigheter som äro nämde i § 1, kunna ock härvid detta förekomma: neml Ryggarnas belägenhet, antingen emot vida hafvet, små sund, eller landsidan; olika storm, väderstrek, flod, utfal, och hafis, som kunde vara lika på de år, när ryggarnas ihopvältrande skedde; olika stenmal, sand och grus, hvaraf ryggarne bestå, hvilka ämnen alla ej lätt uppskalpas och ihopföras af hafvet, med mera. Bredden, distancen och högden af hvar och en rygg, ifrån vatnbrynan af hafvet börjat, fortfarande till den högsta ryggen, som man tydeligen kan se och skilja, afväges och mätes noga med instrumenter. Tiden af de närmaste ryggarnas ålder vid hafvet, änskönt de kunde genom observationer härefter finnas, kan dock den samma i anseende till nämnda skiljaktigheter (§.§. 1, 10.), allenast jämnföras med andra, i lika fundne händelser och omständigheter. Tyckes derföre vara ovist at med

säkerhet kunna tillägna en viss och lika tid til hvarje ryggs ålder.

§. 11. Vore dock til önskandes, at man härvid kunde träffa någon regel, som torde äfven gifva god uplysning i vår Chronologie, äldre Geographie och Historia; til bergens ålder vid hafvet kunde det ock blifva de säkraste skäl, med mera. Om man ville lämpa afledne Herr Prof. And. Celsii uträkning på hafvets affal för vissa år, hvilken han förslagsvis uppsatt, loc. Cit. P. 47. til de översta ryggarna, som ligga up vid våra höga bergskullar vid hafvet här i nordn; så torde man få större ålder på landet, än mången skulle vilja medge."

Det är närmast profetiskt hur Gissler här förutser hur vetenskapen kommer att kunna beräkna jordens höga ålder. Det är typiskt för honom att han gör noggranna lokala observationer, studerar den tillgängliga vetenskapliga litteraturen och sedan drar sina egna slutsatser, som ofta ligger i linje med den senare vetenskapliga utvecklingen.

Strax efter ättlingaträffen "Stormor i Dalom" blev denna skrifts t.f. redaktör kontaktad av Margareta Grafström. Som vanligt hade hon en historia att berätta. Hon överlämnade några handskrivna blad. Texten är något bearbetad, och här kommer historien....

"Stor-Christoffer" i Helgum.

I början av augusti var ett par hundra släktingar till "Stormor i Dalom", Buresläkten, på besök i Härnösand. Detta tack vare Yngve Wiks och Björn Thunbergs energiska propaganda. Det som kanske inte framgick var att en av hennes bröder, Christoffer Hansson, var en minst lika känd person i vår socken.

Christoffer Hansson var inte bara vår första gästgivare, han var även länsman och riksdagsman. Han samlade in skatten till kronan och "förvandlade" alla varor (in natura), med vilka bönderna betalade sin skatt, till de stora tunga "kopparpengarna" som därefter sändes till Stockholm.

"Stormor" var känd för sitt varma hjärta, men av Christoffers räkenskapsbok, där så gott som alla bönder i socknen är uppskrivna, framgår att även han hjälpte de fattigaste. Vid ett tillfälle skrev han "hjälpste hustru Gertruds dotter till äktenskap." Här gällde det silverpresenter.

Likaså, framgår det av källorna, att även den äldsta av bröderna, Jakob, som blev biskop i Strängnäs, är beskriven som en hjälpsam varmhjärtad man. Det är roligt när man någon gång får läsa att det funnits hjälpsamma och vanliga

människor.

Den länsman som efterträdde Christoffer var Knut Ingelsson i Dalen. Han var hatad i bygden. Lars Högberg berättade om hans elakhet vid en "historisk" utflykt vi gjorde i Baldershageområde för ett par år sedan. Lars är en välkänd forskare och föredragshållare i Härnösands historia. Ett antal stenåldersgravar och grottor mm har han hittat också.

Om Christoffer kan man läsa i min 3-betygsuppsats 1983 "Christoffer Hansson Bure. En Norrländsk storbondes levnadsförhållanden i Säbrå socken under 1600-talet". Den finns att låna på biblioteket.

Otroligt hur länge ett minne av en välkänd person kan leva kvar, 250 år efter "Stor-Christoffers" död 1656 gick en bonde med sin pojke till Säbrå kyrka och sa förmanande: "Kom ihåg, att när du kommer in i kyrkan ska du sträcka på dej å gå rak och fin som n´ Kerstopp i Halljom!"

Medlemsmöte oktober

Till detta möte hade vi inbjudit den isländske släktforskaren Lárus Lárusson från Sollefteå. Han var omnämnd i en artikel i Tidningen Ångermanland under juni månad i år. Ett kort telefonsamtal och allt var klart. Lárus tvekade inte när han blev tillfrågad om han ville komma till Härnösand och berätta för oss.

Tyvär var tekniken inte med oss denna gång.

Den presentation han gjort gick av olika anledningar ej att visa med den dator som finns i Mittnorden-salen. Vi fick nöja oss med en muntlig presentation samt några bilder från "ISLENDINGABÖK" som den isländska internetdatabasen heter. I efterhand har Lárus skickat en sammanställning över delar av sitt forskningsresultat.

Örjan Öberg

Jag vill tacka för er uppmärksamhet under mitt lite stol-piga fördrag.

Att vara islänning och ägna sig åt släktforskning är, enligt mig, en Internet-syssla. Allt jag har hittat om min släkt har jag hittat där. Ynnest att kunna logga in på "Íslendingabók" och bara glida runt bland mina förfäder är mäktigt. Att kunna skriva in namn i en sökruta och låta datan göra jobbet. Jag vet att jag är privilegierad i det hänseendet.

Så här ser en av mina trådar bakåt ut:

Lárus Valur Lárusson	1959 –
Lárus Blómkvist Haraldsson	1925 - 1974
Jón Haraldur Stefánsson	1883 - 1958
Stefán Hansson	1851 - 1910
Hans Baldvinsson	1818 - 1898
Filippía Erlendsdóttir	1784 - 1838
Erlendur Hjálmarsson	1748 - 1835
Filippía Pálsdóttir	1710 - 1785
Páll Bjarnason	1666 - 1731
Filippía Þorlákssdóttir	1646 - 1706
Þorlákur Þórðarson	1615

Þórður Þorláksson	1543 - 1638
Helga Jónsdóttir	1511 - 1600
Jón Sigmundsson	1455 - 1520
Sólveig Þorleifsdóttir	1415 - 1479
Kristín Björnsdóttir	1374 - 1468
Björn "Jórsalafari" Einarsson	1350 - 1415
Jórslalafari betyder: Han som åkte till Jerusalem	
Einar Eiríksson	1320 - 1382
Eiríkur Sveinbjarnarson	1277 - 1342
Ónefnd Einarssdóttir	1250
Einar Þorvaldsson	1227 - 1286
Þorvaldur Snorrason	1160 - 1228
Snorri Þórðarson	1125 - 1194
Sigríður Hafliðadóttir	1085
Hafliði Másson	1035 - 1130
Már Húnróðarson	1005
Húnróður Véfróðarson	950
Gunnhildur Eiríksdóttir	905
Þuríður Þórðardóttir	880
Þórður "skeggi" Hrapppson	860
Hrappur Bjarnarson	815
Björn Buna Grimson	770

När jag sökte vidare på Internet så hittade jag på olika släktforskningssidor dessa uppgifter.

Grim Herse Hjaldson 745 – 790

Hjaldur (Berserk) Vatnaron från Hersir i Norge. Kung (även nämnd som kung i Sverige) 720 - 765

Vatnar Vikarson Kung i Hordaland, (Hordaland ligger kring Bergen) Norge 665 – 700

Vikar (Den Gamle) Alreksson (Ogvaldson) 618 – 670

Ogdum, Rogaland, (ligger norr om Bergen).

Om jag följer Vikars släkt åt ett annat håll så träffar jag på Harald Hårfager (860-933)

Alrek Eiriksson, II (c.580 - 618) Kung i Hordaland, Kung Hardanger och Voss, Norge

Eiríkr "Frækny" Skjoldarson, II (c.544 - 580) Kung av Alrekstad (Bergen)

Skjold Skelfisson (c.516 - d.)

Skelfi Hálfðanarson (c.480 - 579)

Halfdan "Den Gamle" Hringsson (c.450 - 502) Kung i Ringerik, nordöst om Oslo.

Hring Raumsson. Ca 406 – 499

Raum "Den Gamle" Norsson ca 370 Ogdum Romsdal

Norr Thorsson ca 348 Kung i Alfheim Romsdal

Thorri Snaersson Kung i Kvenland ca 320

Snaer Jökulsson Kung i Kvenland född ca 275

Jökul Frostason ca 240 Kung i Kvenland

Frosti Kåresson ca 210 Kung i Kvenland

Kári Fronjotsson ca 185 Kung i Kvenland

Fronjótur ca 160

Forts. nästa sida.

Forts. från föreg. sida.

De senaste tillhör nordisk mytologi och bör kanske tas med en nypa salt men att de bara omnämns tycker jag är fantastiskt.

Jag har inte gått så mycket in på de enskilda människorna i denna långa rad utan, än så länge, bara beundrat denna enormt långa rad.

Källor:

islendingabok.is

Histfam.familyserach.org

Ancientfaces.com

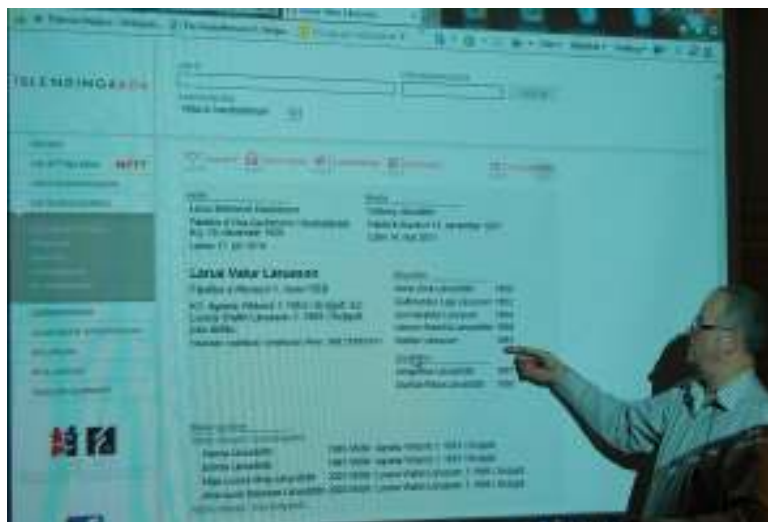
Wikitree.com

Myfamilyclans.com

Wikipedia

Geni.com

Lárus Lárusson

”Jättekastet” norr om Säbrå kyrka

År 1600 reste Johannes Bureus, Gustav II Adolfs lärare, här och nedtecknade sägnen om jättekastet i sin dagbok ”Sumlen”- Samlaren. Den finns arkiverad på K.B. Han beskrev stenen där man tydligt ser avtryck av fingrar. Jag sökte stenen i några år och fann den till slut en bit ovanför den lilla röda stugan. Nu har en stor gran blåst ner och lagt sig över stenen och även ett tjockt lager mossa. Det var minst tjugo år sedan jag tog fotot.

Bureus var kusin med Stormor i Dalom. Hennes bror Christoffer var länsman, gästgivare och riksdagsman för Säbrå socken. Han berättade om stenen för Bureus som antecknade allt i sin bok.

På fotot ser vi två av mina barnbarn, Pontus och Mimmi. De härstammar från Stormors bror, gästgivaren Christoffer Hansson Bure.

Text och bild: Margareta Grafström.

Red:s kommentar till ovanstående notis om jättekastet: När jag var liten sa min mamma att under varje jättekast finns det en krossad kyrka. Jättarna hatade Gud och kyrkorna. Därför kastade de ett stenblock över varje kyrka de såg.

Ett bidrag från en av våra medlemmar

Palmsöndagen 1941.

Nordanvinden blåser kall. Snön yr i virvlar så det står som en rök här efter strömmen. Solen skiner visst mellan molntapparna, men kallt är det ändå. I morse visade termometern 4 gr -. Ingenting har det tinat i dag.

Den som gör anteckningar å dessa minnesblad, gör det så det inte ser så slarvigt ut. Vem vet vilka som kommer att ögna genom dessa små anteckningar om 50 år häråfter då vi, de som teknat här, ej finnes mera till. Visst att vi då ej äro berörda av varken att lastas eller berömmas, men det kan vara intressant att se att farfar, morfar vid 80 års ålder kunde slarva så pass med pännan och som inte i sin uppväxt fick någon som helst skolutbildning.

H.E.Sandin

Ett bidrag från Anita Aronsson. Det är hennes morfar som skrivit dessa rader.

Josef Davidsson Podiakowski en polsk desertör med många ättlingar i Sverige

Text: Lars Bjarme.

En polack som rymde från ryska armén under Finska kriget 1809, har idag hundratals ättlingar över hela Sverige, inte minst i Västernorrland.

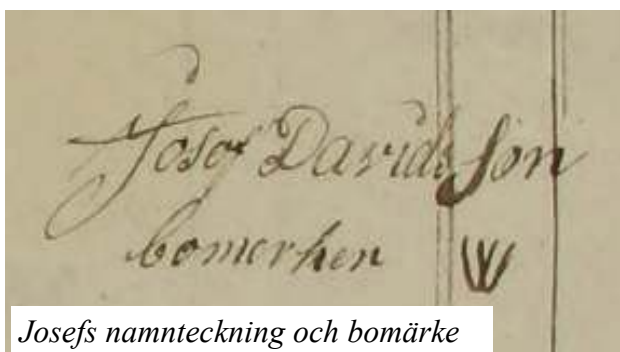
Han hette Josef Davidsson och föddes i Polen den 14 april 1788 och dog i Gålsjö i Västernorrlands län den 26 mars 1851. Enligt släkttraditionen var hans polska efternamn Podiakowski, men i de svenska arkiven kallas han Josef Davidsson.

Listan över hans nutida ättlingar på mans- och kvinnosidan kan göras lång. Där finns bl.a. släktnamnen Bjarme, Edfeldt, Fahlén, Hägglund, Höglund, Jäderberg, Kungsman, Lindholm, Lundholm, Moberg, Nordström, Olofsson, Rosenholm, Sundberg, Tjernlund, Welin och Westerlund, för att nämna några.

Släkttraditionen

En dotterdotters dotterdotter till Josef, Karin Torssell i Fagersta (1921-2004), skrev på 1980-talet ned den muntliga släkttraditionen inom vår gren och berättade bl.a. följande:

”Vi vet föga om hans barndom, Men vi tror att han kom från ett välbärgat hem, som kunde ge sina barn skola, ty han hade lärt sig att tala och skriva latin. Han kom från en plats, som hette (eller uttalades) Korack.

Josefs namnteckning och bomärke

Redan som 15-åring togs han av ryssarna ut ‘för gränsbevakning’ i Finland, liksom givetvis många andra polska pojkar. Sitt hemland och sin familj skulle han aldrig mer återse. Hans öde kom att utformas helt annorlunda än det kanske

skulle ha gjort om han fått stanna i sitt land.

Året då han var femton var alltså 1803. I Ryssland rådde oroliga tider, Snart nog var det nog inte bara “gränsbevakning”. I varje fall måste han ha varit med i ren krigstjänst året 1809, då ryssarna besatte stora delar av Västerbotten.

Av allt att döma var han med i den ryska armékår, som gick över isen på Kvarken. Detta var något som fullständigt överraskade svenskarna. Ryssarna hade att göra i tre dagar med att klättra över den högt upptornade packisen. De överraskade fullkomligt svenskarna och intog snabbt Umeå. Samtidigt kapitulerade den sista svensk-finska hären uppe i nordligaste Västerbotten.

Därmed låg nästan hela Norrland öppet för fienden. När det vårades bröt åttatusen man ryska trupper upp från Torneå och marscherade långsamt söderut längs kusten, där de intog alla bebyggda platser i Västerbotten. De stannade emellertid i trakten av Umeå, ty fredsunderhandlingar hade öppnats.

Josef Podiakowski, som nu var 21 år, måste ha kommit med armékåren över isen. Den trupp, som han tillhörde, bestod av 50 man, förmodligen de flesta polska pojkar, och av dessa 50 rymde 48, när de kom över på svensk sida. De kände ju föga lojalitet

med Ryssland. Men desertering straffas hårt. Det gällde att rädda sig så fort det gick. Antagligen sprang väl pojkarna för livet.

Joseph hamnade till att börja med i Härnösand.

Men där spred sig ett rykte att ryssarna nalkades norrifrån, så det gällde att komma därifrån. Antagligen spred sig pojkskaran in i de djupa svenska skogarna litet längre in i landet. Joseph tog sig till trakten av Sollefteå. Avstånden är stora, Hur tog han sig fram? Till fots väl, kanske med en och annan hästfora. Hur gjorde han sig förstådd? Kanske fick han någon hjälp — den gemensamma fienden var ju ryssen. Vad levde han annars av? Kanske hade bären i skogarna mognat. Allt han hade var ju sina två tomma händer och några paltor på kroppen."

Hur stämmer släktraditionen med källorna?

Vi vet att Josef var katolik och att han var född i Polen. Vi vet också att han deserterade från den ryska armé, som i slutskedet av Finska kriget 1808-1809 befann sig i norra Sverige. Detta framgår bl.a. av protokoll från domkapitlet i Härnösand och av en husförhörlängd i Bjärträ församling. Däremot finns inga bekräftade uppgifter om vilket arméförband han tillhörde eller när eller var han deserterade.

Karin Torssell anger inga källor i sin berättelse. Det kan därför vara vanskligt att avgöra vad i hennes berättelse som är muntlig tradition och vad som kan vara hämtat från andra källor.

Om Josef gick över isen på Kvarken, bör detta ha skett den 7-9 mars 1809, då en kår ur den ryska armén gick över Bottenviken från Finland för att komma till Umeå.

Uppgiften i Karins berättelse att "ryssarna hade att göra i tre dagar med att klättra över den högt upptornade packisen", stämmer också med att tåget över isen skedde den 7-9 mars, d.v.s. under tre dagar.

Vissa av Karins uppgifter är så detaljerade att det sannolikt är fråga om ett återgivande av vad Josef själv en gång berättat. Dit hör uppgiften att den trupp, som Josef tillhörde, bestod av 50 man och att 48 av dessa rymde när de kom över på svensk sida. Detta kan Josef själv mycket väl ha berättat. Däremot vet vi inte hur korrekt denna uppgift i så fall är, eftersom den har förmedlats muntligen i flera släktled och kan ha förvanskats under tiden.

Uppgiften om 48 desertörer är i varje fall inte osannolik. I Martin Leisborns och Sebastian Hugos film "Ryska desertörer 1809", som gjordes till hundraårsminnet av Finska kriget, talas om 200-300 desertörer från den ryska armén. Filmen handlar huvudsakligen om desertörer norr om Umeå och följer några av deras öden. De tillhörde de ryska arméförband, som gick landvägen längs kusten från Finland ned till Umeå. Filmen nämner inte några desertörer, som kom till Sverige över isen på Kvarken. Inte heller nämns Josef Davisson, däremot några andra polacker.

Den enda säkra uppgiften om när Josef kom till Sverige, som vi idag känner till, finns i Härnösands domkapitels protokoll från den 10 juli 1811, där det talas om "desertören Joseph Davidsson av Catholska Religion, vilken över tvenne år varit här i landet vistande".

Josef bör således ha kommit till Sverige under eller före juli 1809, om han i juli 1811 hade varit i Sverige "över tvenne år". Om han tillhörde de styrkor, som gick över Kvarken, bör han ha kommit i början av mars 1809. Vi vet dock inte när eller var han deserterade eller var han fanns under de första två åren innan han 1811 dyker upp i Härnösands domkapitels protokoll.

Utän papper i nytt land

Första gången Josef nämns i de svenska arkiven är i Bjärträ församlings husförhörlängd för 1804-1814, där det står antecknat att han var desertör från ryska armén och att han var född i Polen.

Enligt husförhörlängden bodde han hos "änkefru kaptenskan Anna Maria Skogman" på en plats som hette Lungvik i Bjärträ. Det står inte när han kom till Lungvik och det finns ingen uppgift om när han flyttade från Lungvik, men han bör ha lämnat Lungvik senast i slutet av 1810 eller möjligen i början av 1811.

Som desertör hade Josef med största sannolikt ingenting som kunde styrka hans identitet. Även

Forts. nästa sida.

Forts. från föreg. sida.

vid denna tid var det svårt att bli en del av det svenska samhället utan en viss byråkrati. Det gällde inte minst om man ville gifta sig och inte hade några papper. För nu hade Josef träffat båtsmansänkan Maria Anna Ersdotter i Sånge och ville ingå äktenskap med henne.

I Härnösands domkapitels protokoll från den 10 juli 1811, står i paragraf 4:

"En Ryss får gifta sig med en Svensk Qvinna

Uti ingiven skrift]anmäler prosten och kyrkoherden i Botheå magister Lars Magnus Stridsberg, det Ryska och Polska Deserteuren Joseph Davidsson av Catholska Religion, hvilken övertvenne år varit här i landet vistande, och nu antagit lega av Sånge Socken att ibland dess förstärkningsmanskap i Kgl. Maj:ts och kronans tjänst utgå, hos bemälde prost tillkännagivit sin åstundan att träda i äktenskap med båtsmansänkan Maria Anna Ersdotter i Sånge, hvilken ock av bemälde Joseph Davidsson skola vara hävdad, jämte hemställan huruvida, då Joseph Davidsson icke kunnat förete säkra bevis om sin hinderslöshet till äktenskap, detsamma må honom tillåtas;

Och gav Consistorium till svar, att, om Enkan Anna Maria Ersdotter äktenskap med bemälde Deserteur jämväl åstundar, bör, till följe av Kgl. Brevet den 26 Oktober 1791, Joseph Davidssons berörde förehavande uti Inrikes Tidningarna kungöras; Hvarefter, och därest icke inom ett år ifrån kungörandet därom, laga hinder emot ifrågavarande äktenskap anmälts eller eljest kunnigt blifver, lysning därtill må, med anledning av XV Kap. VIII § Kgl. Kyrkoordningen, utfärdas; Bärandes likväl dessförinnan, i stöd av Kgl. Kungörelsen den 24 Januari 1781, överenskommelse emellan Contrahenterna hos Kgl. Befallningshavande i orten träffas, uti hvilken religion de barn som av dem kunna blifwa framfödde skola uppfostras."

Den 29 oktober 1811 infördes följande notis i Inrikes tidningar:

"Som Ryske Deserteuren Joseph Davidsson är

sinnad att träda i Ägtenskap uti Sånge Socken, Botheå Pastorat och Södra Ångermanland men ej kan förete behörige betyg om ledighet till ägtenskap; så åligger den eller de, som emot det tilltänkta Ägtenskapet kunna anföra laga hinder, att sådant inom ett år ifrån kungörandet häraf, hos undertecknad anmäla; hwilket andra gången tillkännagifwes. Botheå den 9 September 1811. Abr. Tidén. Past. Cur. Gerens."

Eftersom Josef inte hade säkra bevis om sin "hinderslöshet till äktenskap", fick han alltså annonsera sina äktenskapsplaner i tidningen och vänta ett år för att se om någon hade invändningar. Tydligt anfördes inget laga hinder mot "det tilltänkta Ägtenskapet", för den 24 januari 1813 sammanvigdes förstärkningskarlen Josef Davidsson och båtsmansänkan Anna Maria Ersdotter i Sånge församling.

Josefs första hustru och hennes barn

Josefs första hustru hette Anna Maria Ersdotter och var änka efter båtsmannen Lars Carlsson Lunta.

Vi vet inte exakt när eller var Anna Maria Ersdotter var född. Enligt Sånge dödbok var hon 40 år när hon dog den 21 december 1821, vilket borde innebära att hon var född omkring 1781.

Hennes föräldrar var kronobåtsmannen Erik Eriksson Flo, (1753-1818) och hans hustru Maria Hansdotter (1757-1814). Enligt vissa uppgifter kom Erik Eriksson Flo från Uppland, och blev antagen som båtsman i Sånge 1790. Detta skulle kunna tyda på att Anna Maria var född någonstans i Uppland.

Under alla omständigheter gifte sig Anna Maria med drängen och blivande båtsmannen Lars Carlsson Lunta den 4 oktober 1806. Hon hade med honom dottrarna Stina Lisa, född 1806, och Anna Maria, född 1808.

Det framgår inte av Sånge församlings dödbok när Lars Carlsson Lunta dog. Han levde i vart fall den 21 december 1808, då dottern Anna Maria föddes. Båda föräldrarna nämns då i födelseboken och Anna Maja står inte angiven

som änka. Att döma av mantalslängderna för Sångå, bör Lars Carlsson Lunta ha dött någon gång mellan slutet av oktober 1808 och början av november 1809.

Som nämnts ovan gifte sig Josef och Anna Maria Ersdotter först i januari 1813, men Josef och Anna Maria fick dessförinnan dottern Cajsa Brita, som föddes i Sångå redan den 30 september 1811.

I födelseboken står att flickan är "oägta", d.v.s. född utom äktenskapet, och fadern nämns inte. Modern anges vara änkan "Anna Majia Flo".

Det finns dock flera uppgifter, som visar att Cajsa Brita var Josefs och Anna Marias första gemensamma barn.

En flicka vid namn Cajsa Brita, dock med födelsdatum den 3 oktober 1811 istället för den 30 september 1811, finns upptagen som dotter till Josef i Sångå församlings husförhörlängd för åren 1819–1827.

I bouppteckningen efter Anna Maria Ersdotter, som dog 1821, anges också att "*Cajsa Brita på det 11te året*" är hennes barn i hennes andra gifte, d.v.s. med Josef Davidsson.

Cajsa Brita fick inte mindre än 15 barn, varav två dog i unga år. Jag har ännu inte helt utforskat denna gren, men det finns anledning att tro att det idag finns ett mycket stort antal ättlingar till Cajsa Brita.

Josefs och Anna Majas son David föddes den 6 november 1813. David har numera en mängd ättlingar. De personer, som idag i rakt nedstigande led på fädernet härstammar från Josef,

heter Moberg i efternamn. De är ättlingar till Davids son Nils Davidsson, som var född i Ullåker den 9 september 1843 och antog släktnamnet Moberg..

År 1815 föddes dottern Greta Lena, som dog endast några månader gammal. Hustrun Anna Maria Ersdotter avled vid 40 års ålder i barns-börd den 21 december 1821.

Josefs andra hustru och deras barn

Josefs andra hustru hette Sara Nilsson och föddes i Ullånger den 18 maj 1792. Hennes föräldrar hette Nils Nilsson och Sara Larsdotter och bodde i Uplandsmyran i Ullånger.

Josef och Sara gifte sig i Sollefteå den 27 oktober 1822. Det var vanligt att vigseln ägde rum i brudens hemförsamling och Sara hade före vigseln tjänat som piga hos bonden Gabriel Månsson i Östergranvåg i Sollefteå. Efter vigseln flyttade hon till Josef, som bodde i Sångå i Sångå.

Sonen Nils föddes i Sångå den 20 december 1823, men dog sannolikt ung, eftersom han tidigt försvinner ur kyrkböckerna.

Den äldsta dottern hette Sara Lena Josefsson. Hon föddes i Ed den 7 april 1826 och dog den 1 februari 1908 på Forse bruk i Långsele. Sara Lena blev mor till syskonen Alfred, John och Signe Bjarme. John Bjarme var min far. Signe

Bjarme var mor till Karin Torssell, som nedtecknade vår släktradition.

Mellandottern Anna Stina Josefsson föddes i

Forts. från föreg. sida.

Sånga den 14 mars 1829 och dog den 12 maj 1892 i Långsele. Hon blev mor till dottern Sara Christina, som föddes i Långsele den 28 mars 1866 och dog där den 17 april 1886.

Den yngsta dottern kom att leva längst. Hon hette Märta Lisa Josefsdotter och föddes i Sånga den 18 augusti 1834 och dog i Boteå vid 102 års ålder den 13 februari 1937. Det är litet hisnande att en person, som dog på 1937, kunde ha en far som var född i 1788.

Märta Lisa fick en son, som hette Johan och var född den 8 juli 1859 i Undrom, Boteå, och antog släktnamnet Höglund. Johan Höglund, som dog den 17 januari 1926 i Offer, Boteå, fick två döttrar, Johanna Elisabet, född 14 mars 1889, och Katarina Albertina, född den 7 oktober 1892. Båda döttrarna föddes i Gålsjö och ättlingar till dem lever än idag.

På vilka platser bodde Josef?

Om det är riktigt att Josef först kom till Härnösand och därefter begav sig längre in i landet av rädsla för ryska armén, som närmade sig norrifrån, måste detta ha skett under sommaren 1809. Sverige och Ryssland slöt fred i september 1809 och därefter behövde inte Josef frukta den ryska armén.

Var fanns Josef från sommaren 1809 fram till dess han i augusti 1811 återfinns i närheten av Kramfors? Enligt Bjartrås husförhørs-längd för 1804-1814 skall han ha bott hos kaptenskan Skogman i Lungvik, men någon tidpunkt nämns inte. Sannolikt lämnade Josef Lungvik i slutet av 1810 eller möjligen i början av 1811 och begav sig då till Sånga.

Härnösands domkapitel skriver i sitt protokoll från den 10 juli 1811, att Josef hade bett om tillstånd att gifta sig med Maria Anna Ersdotter i Sånga.

Josef borde då redan ha varit i Sånga under hela eller större delen av första halvåret 1811. Eftersom han var far till Anna Marias dotter Cajsa Brita, som föddes den 30 september 1811, bör han ha gjort Anna Marias bekantskap i början av 1811 och förmodligen något tidigare.

Händelseförloppet förefaller vara klart. Rysarna närmar sig Härnösand sommaren 1809. Josef flyr till Sollefteåtrakten och håller sig gömd där tills han bosätter sig i Sånga och

omnämns i domkapitlets handlingar 1811. Lungvik ligger också mer eller mindre på vägen från Härnösand till Sånga.

År 1812 återfinns Josef 1812 i Sångal i mantalslängden för Sånga socken, där han står

som "förstärknings-karl". Efter att ha deserterat från den ryska armén 1809, kom alltså Josef tre år senare att ingå i den svenska arméns reserv.

I Sångal bodde Josef i tretton år. Där gifte han sig med den första hustrun Anna Maria, fick barnen David och Greta Lena och blev änke-man 1821.

När Josef och hans andra hustru Sara Nilsdotter gifte sig 1822, var Josef fortfarande torpare i Sångal. De bodde kvar där i tre år och flyttade 1825 till Oldsjön i Eds församling, där de förefaller att endast ha stannat ett år. Under denna tid föddes deras äldsta dotter

Sara Lena.

Sedan följer några års luckor i kyrkböckerna, men 1828 är familjen tillbaka i Sångas socken, där Josef är torpare på Brandberget. Under denna tid föds döttrarna Anna Stina och Märta Lisa.

Enligt Sångas husförhörlängd bor de 1838 på "Brandbergs Åqvista i Ed". Eftersom det inte finns några anteckningar om flyttning, är det möjligt att de bott på samma plats inom Sångas socken sedan 1828.

Åren 1839-40 är familjen bosatt i Hurjom i Överlänns församling och flyttar sedan till Fålasjö i Styrnäs socken, där de bor fram till 1849.

År 1849 flyttar familjen till Gålsjö, där Josef dör den 26 mars 1851.

Efter Josefs död flyttade hustrun Sara Nilsson till Långsele, där dottern Sara Lena och hennes man Per Anton Westerlund arbetade vid Forsse bruk. Exakt när hon flyttade är oklart. Sara Nilsson dör i Långsele den 13 juni 1869 vid 77 års ålder.

Finns det fler släktberättelser om Josef?

Josef var min farmors morfar. Inom vår gren av släkten har en muntlig tradition om Josef bevarats, men den är ofullständig och i vissa delar osäker. Det finns många luckor. I vår släktradition sägs t.ex. att Josef deltog i kriget mot Norge 1814, men vi har inga närmare uppgifter om detta.

Vi vet inte heller varifrån i Polen som han kom. Enligt vår släktradition hette platsen "Korack", eller uttalades så. Men utan närmare uppgifter är det omöjligt att söka i polska arkiv. Polens gränser har flyttats flera

gångar och från 1795 till första världskrigets slut fanns Polen inte ens som en egen stat utan var delat mellan Preussen, Ryssland och Österrike. Därför är det inte säkert att "Korack" ligger i dagens Polen, utan kanske istället i Ryssland eller Ukraina.

Eftersom Josef har så många ättlingar idag, finns det kanske andra uppgifter och berättelser, som har levat kvar i andra släktgrenar och som kan bidra till kunskapen om Josefs liv.

Om någon har sådan information, vore jag tacksam för kontakt. Jag är intresserad av alla uppgifter. Även information, som kanske verkar gälla småsaker, kan tillsammans med andra uppgifter bli en viktig pusselbit.

Lars Bjarme

Lars Bjarme är född 1942 och var anställd i Utrikesdepartementet 1976-2008. Hans sista post i UD:s tjänst var som Sveriges ambassadör för Barcelona-processen, d.v.s. EU:s samarbete med länderna i Nordafrika och Mellanöstern. Bland hans tidigare utomlandsstationeringar kan nämnas Bagdad, Ankara, Kairo, Beirut, Riyadh och Genève. 1969-1976 var han journalist på Sveriges Radios Ekoredaktion. Journalistexamen 1965.

Hans e-postadress är larsbjarme@gmail.com och hans telefonnummer 08-650 89 53.

Byn, gården och människan under 1800-talet

Kalle Bäck, professor i historia vid Linköpings universitet.

Jag lyssnade till många intressanta föredrag i Köping.

I mitt tycke var detta det bästa.

Kalle har skrivit flera böcker, bland annat om 1700-talets Sverige. Den tid som kallas Frihetstiden. Sedan skrev han om 1800-talets näst största grupp människor som var bönderna. Han skrev boken "Början till slutet" som handlar om torparna. På 1850-talet fanns det 100 000 torp i Sverige och på dessa torp bodde upp emot ½ miljon människor. Sverige hade då en befolkning på 3 ½ miljoner. 1944 försvinner den siste torparen i ursprunglig betydelse och om någon vill bli torpare idag så får han/hon inte! Det är i Svea rikes lag förbjudet att vara torpare! Det är det enda yrket tillsammans med statare och proffsboxare som är förbjudet i Sverige.

Han har också skrivit boken "Det svenska dasset inte bara en skitsak". Dasset kom att spela en stor roll eftersom människorna var så trångbodda att dasset var enda stället för förtroliga samtal. Samtidigt kunde man uträtta sina behov i dassets dunkel. "Hemlighuset" som det kunde kallas syftade på de förtroliga samtal som fördes mellan en eller flera då de uträttade sina behov. Kalles senaste bok heter "Sverigebildens historia om rödfärg, tegel och byggnader" och det var den han hade som utgångspunkt på föredraget. Om vi hade vaknat upp den 25/8 1813 eller 1863 så skulle vi inte ha känt igen oss på den plats där vi föddes eller lever idag. Två saker skulle vi slås av nämligen hur landsbygden såg ut och hur bebyggelsen såg ut. I dag är det tydliga gränser mellan det vi kallar slättbygd och skogsbygd. Det fanns både skogsbygd och slättbygd då också men kontrasterna var inte så stora. Lövskogen dominerade då och 90% av dagens barrskog får vi tänka bort. Barrskogen var sällsynt! Inga bön-

der var specialiserade på 1800-talet utan alla bönder hade litet av varje på sina marker. När vi kör förbi en bondgård idag så kommer vi till gården och så ägorna runt omkring. Då bodde praktiskt taget alla människor i byar och en del var väldigt stora. Byn kunde innehålla 10-15 gårdar och ännu fler var ingen ovanlighet. Gotland är det enda stället i Sverige där det inte fanns byar alls. Man hade sina åkrar indelade i två olika områden, ett odlades och ett låg i träda. Tegarna kunde finnas på 50 olika ställen och kunde vara långa och smala. Den smalaste Kalle Bäck mätt upp från olika delar av landet var 3 m och den bredaste 30 m och genomsnittet som en bonde hade under 1700-1800 talet var 12 m. Ja, 12 meter inte mycket att snurra runt med en skördetröska på men dåtidens människor hade andra ledstjärnor än vi. Ledstjärnan för oss nu levande är: Var rationell och vinstvaccinerad! Dåtidens människor hade andra ledstjärnor som **rättvisa och riskminimering!** Med de små tegarna fick alla bönder litet av den tunga jorden, litet av den sandiga jorden och litet av den vattensjuka osv. Det var ett **rättvist** system! Det andra var **riskminimering** och det innebar att ett torrt år fick alla del av litet fuktigare jord och skörden kunde kanske delvis räddas.

På 1800-talet förändrades allt då laga skiftet kom och sprängde byarna och rationaliteten vinner över rättvisan, vinstmaximeringen vinner över riskminimeringen och vi får det kulturlandskap vi har idag. Ängen var viktig och hade större areal än åkern. Allt foder till djuren fick man från den naturliga ängen och ingen bonde sådde klöver och timotej! Ängshö var det bästa foder man hade och det skulle de viktigaste djuren ha nämligen drag-

djuren, hästen och oxen. I bergslagen var det hästen som var starkast för att dra malmen. I slättlandskapen i Östergötland, Uppland och Västergötland var oxen det dragdjur som lämpade sig bäst ända in på 1920-talet. Kossorna fick foder som var av sämre sort som stamslåtter och hamrat löv och mjölkade heller inte så mycket. Vintern var oftast en transportsträcka mellan två växtsäsonger innan kossorna kunde släppas ut igen och då var de ofta så svaga att de inte kunde gå själva. Det tillverkades ett redskap ”drög” som var slanor som man kunde dra upp kossorna på och så fick hästen eller oxen dra ut dem till skogen där de kunde äta upp sig.

”Undrar vad jordbruksminister Erlandsson skulle ha sagt om det förfarandet”, sa Kalle. Kossorna gick oftast i skogen och mera sällan på ängsmarken.

Skogen var livsviktig för människorna. Allt tog man däriifrån, föda för djuren och inte minst bär och svamp. Likaså träd till virke, även köksredskapen gjordes av trä.

Vad skiljer en by från förr i jämförelse med nu? Genomsnittet av antalet hus på en normalgård idag är 6. En bondgård på 1800-talet före laga skiftet hade ett snitt på 16 hus! ”Tänk er, vilken drös av hus det var och dessa hade ofta halmtak eller torvtak som var livsfarliga ur brandsynpunkt” berättade Kalle med inlevelse. Detta var en av anledningarna till att man ville spränga byarna och flytta ut dem på ägorna istället.

Det fanns inga prunkande trädgårdar med fruktträd och blomrabatter runt husen eftersom det helt enkelt inte fanns plats för någonting sånt! Det fanns heller inga rödmålade hus före 1860, åtminstone inte bond/torpstugor. De var alla gråa. Möjligen fanns i städerna

en del hus som var rödmålade och då endast mot gatan! ”Gud vad dystert det måste ha varit för 150 år sedan i Sverige, grått, grått” sa Kalle. **Om** det fanns ett utrymme mellan husen så gick det grisar och bökadedär. Då var grisarna utomhus och åt av det jorden

gav. Så kom en kvinna ut i sin gråa vadmalsdräkt ingen färg där heller, möjligen litet blått!

Vad korta människorna var på 1840-talet! Männerna var ungefär 1,63 och kvinnorna 1,53 och genomsnittsåldern för en människa var 43 år 1843. Döden gjorde sig påmind i alla åld-

rar men spriten och lungsoten var stora orsaker till att genomsnittsåldern var låg. Spädbarnsdödligheten var stor och sjukdomar som mässling, halsfluss och lunginflammation drabbade barnen hårt.

Kalle berättade vidare:” Den absolut vanligaste frågan jag får av mina studenter, medresenärer eller släktforskare är: Var inte människor lyckligare förr? Jag förstår att människor ställer den frågan och jag förstår på tonfallet att de förväntar att jag skall svara JOO! Vi som har så mycket elände! Kärnvapenhot, krig, knark, terrorism, mul- och klövsjuka.....Lycka kan man inte mäta på plånbokens storlek eller hur aktiekursen går och såna saker. Lycka kan man uppleva i enkla situationer och dessutom ganska kortvariga.

Låt mig få ändra litet på frågan så här: ”Hade människor förr större möjligheter och större förutsättningar att uppleva lycka och trygghet?” Då tror jag att jag kan besvara frågan! Jag vet att ni och jag har en massa bekymmer men vi är förskonade från de bekymmer 1700 och 1800-talets människor hade. Tänk er, att i morse dukade jag fram frukosten och plockade fram allt vi behövde ur skafferiet, kylan och svalen. Inte en enda

Forts. från föreg. sida.

gång under mitt långa liv har jag behövt fundera på om jag har något att ställa på bordet! Det var den vanligaste frågan som människorna under 1700 och tidigt 1800 tal ställde sig. En del några gånger per år andra oftare men de flesta ställde den 365 dagar per år.

Då mina ungar var sjuka och fick mässlingen serverade jag glass och drog ner rullgardin och jag behövde aldrig vara rädd att barnen skulle gå ifrån mig. Men människorna på 1700-1800 talet ställde sig ofta den frågan då folk dog som flugor i dessa som vi nu betraktar som banala sjukdomar. Ytterkläder till mina barn har det aldrig varit brist på! Jag har skickat ut dem alla på en gång att leka i trädgården med regnkläder och allt! Hade man tur tog det 20 min. innan de kom in för att byta då de var dyblöta och hade man otur tog det 12!! Men kläder har dom alltid haft. Men för 150 år sedan kan jag berätta att i socken för socken i hela Sverige fanns det bara en handfull människor som klarade den bedriften. I stället fick man fundera på vem som skulle gå ut då, det bara fanns en ytterrock och ett par skor.

En vacker augustimorgon som idag 25/8 då dimmorna ligger lågt så var det inte något för en man att gå ut i, för då var älvorna ute! Då kunde han bli bortförd och förförd. Vad som

var värst vet jag inte! Gå förbi ett berg gjorde man högst ogärna på 1700-talet då risken att bli bergtagen var överhängande. Då jag sätter ut julgröten till tomten är det mest för att glädja barnbarnen att morfar tror på något de för länge sedan slutat tro på, men då man gjorde det på 1700-talet var det blodigt allvar. Vätten som var en lömsk figur gällde det att hålla sig väl med, annars kunde kreaturen bli sjuka, byggnader brinna ner och familjemedlemmar dö. Det gällde att alltid hålla sig väl med vättarna och då kossorna skulle ut på våren fick det ske på ett visst återkommande sätt för att inte störa dem. Alla livets handgrepp var tvunget att ske på ett visst sätt för att inte reta vättarna. Så svaret på frågan om människorna hade möjlighet till ett lyckligare liv då är ett definitivt NEJ! Dessutom fick de arbeta hårdare då de för att få värme fick fälla, såga och kapa och stapla veden. Vattnet fick bäras in och slasken bäras ut och medicin vi kan få idag hade de ej.

1700-1800 talets liv byter jag inte mot 2013. Det var inte bättre förr! sa Kalle och avslutade sitt föredrag.

Han tackades av åhörarna med rungande applåder.

Text: Rigmor Öberg

Foto: Örjan Öberg

Kallelse
Samtliga medlemmar i
Härnösands släktforskare
kallas härmed till årsmöte
Tisdag 18 mars 2014 kl. 18.00
Mittnordensalen på Landsarkivet, Härnösand
Sedvanliga årsmötesförhandlingar
Efter årsmötet föredrag av ännu ej utsedd föredragshållare
Kvällen avslutar vi med en fikastund

Bröderna Bures bluff avslöjad!

Tidningen Ångermanland 27/11.

Vid ett föredrag i samband med en DNA-dag arrangerad av Genealogiska Föreningen i Stockholm redogjorde Peter Sjölund och Ronny Norberg hur man lyckats avslöja en 400-årig bluff. Det grundläggande, tunga, forskningsjobbet för att hitta rätt personer att topsa har Ronny gjort. Sen har han och/eller Peter sökt upp dessa personer och lyckats "övertala" dem alla att låta sig topsas. Efter

analys hos Family Tree DNA i USA har resultaten sammanställts. Slutsatsen av resultaten blev en övertygande bevisning på att bröderna Bure "hittade på" en falsk gren som gav en koppling till den medeltida Bureätten. Därmed lurade de Gustav II Adolf till att adla dem med namnet Bure. Mer om detta kommer Peter Sjölund att berätta vid vårt medlemsmöte den 21 januari.

Utnyttja vintermörkret! Hjälp till med föreningens skolprojekt!

Du har väl hört talas om "skolprojektet"! Det går ut på att göra en sammanställning av alla elever som gått i någon av grundskolorna inom nuvarande Härnösands kommun under perioden 1900-1943. Vi har fotograferat av alla examenskataloger som finns i kommunarkivet på Kusthöjden, mer än 20 000 bilder. Alla uppgifter skall skrivas in i fördefinierade tabeller. Därefter kommer alla dessa tabeller att sammansättas per skola och år för år på en CD-skiva.

Alla uppgifter blir sökbara. Vet man t. ex. i vilken skola farfar gick, kan man söka på hans namn och få veta vilka klasskamrater han hade. Eller om man vill veta i vilken skola ett visst barn gick, kan man få reda på det också.

De fördefinierade tabellmallarna som ska användas är i formatet Excel, men det går

lika bra att använda Works, eller gratisprogrammet Open Office. Har du inget av dessa program kan vi hjälpa dig att installera Open Office. Det borde även gå att använda tabellfunktionen som finns i alla ordbehandlare. Detta är dock inte testat, men borde inte möta några problem.

Det behövs inga speciella kunskaper för att göra detta. Lite tangentbordvana och noggrannhet är allt som krävs.

Vi behöver just nu DIN insats för att få lite fart på detta unika projekt. Nu när vintermörkret är över oss kan detta vara en bra sysselsättning.

Monika Vennerbring är projektledare och sammanhållande för projektet. Ta kontakt med henne, så får du all hjälp du behöver för att komma igång.

Örjan Öberg

Springerts butik

Kommer ni ihåg ”omslagsbilden” på Bäfvernytt för ett år sedan? Den visade korsningen Nybrogatan-Köpmangatan och var tagen från Köpmangatan i riktning mot Stora torget. Till höger i bilden syns ”Springerts hörna”. Vi har nu fått tillgång till en bild som visar hur det såg ut inne i butiken. Bilden kommer från samma källa som ”omslagsbilden” på detta nr.

av Bäfvernytt och publiceras med tillstånd från Sundsvalls museum.

Visst är det en fantastisk bild. Ta gärna fram ett förstoringsglas och studera detaljerna.

Men visst verkar det som om damen till vänster i förgrunden har en lite för stor hatt!

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram:

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SCB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 A-boksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjö Byar och gårdar. Sigge Sjödins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och överförts till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kal-

las i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasium 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972. Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Högsjöbor 1542 –1900. Skivan som omfattar åren 1542-1900 innehåller uppgifter om tusentals personer, alla sökbara via inbyggd funktion i programmet.

Släktnamnsregistret finns att läsa på adressen: www.harnoforskare.se/hogsjonamn_01.pdf Som underlag för skivan har Agneta använt Hugo Fälldin:s ”Högsjöbor” samt tillgängliga kyrkböcker och mantalslängder. *Pris 500Kr.*

Portokostnader tillkommer.

Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100: - rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.

Kronans värde.....

I nummer 1 i år av denna tidning redogjorde jag för ett sätt att räkna om kronans värde från ett visst årtal till dagens penningvärde. Jag har nu hittat ett annat ställe där samma uträkning kan göras på ett betydligt enklare sätt.

Surfa till http://www.myntkabinettet.se/web/Rakna_ut_penningvardet.aspx

Här behöver du bara ange från vilket år, vilket

belopp det är och till vilket år du vill räkna om värdet. Gäller för åren 1873—2010. Uträkningen är ganska grov och det går bara att räkna om framåt. Vill man ha en mer exakt uträkning är det den lite mer krångliga metoden som gäller. På vår hemsida kommer denna adress att finnas som en klickbar länk.

Örjan Öberg

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för vintern/våren 2014

21 januari Peter Sjölund berättar om sitt besök på DNA-labbet i Houston och hur DNA använts för att ta reda på sanningen om Laurentius Svenonis koppling till Bureätten.

18 februari Arkeologen Peter Persson från Länsstyrelsen berättar om nya arkeologiska fynd.

18 mars Årsmöte, därefter ett ännu ej bestämt föredrag.

15 april Ej fastställt program.

7 juni (preliminärt datum) Årets bussresa.

Vi kommer också att annonsera i Tidningen Ångermanland samt skicka ut information till alla som lämnat sin mejladress.

Stora torget

avbildat på framsidan av *Bäfvärnytt* nr 3/2013 inklusive *Sundströms herrekipering* föranleder följande rader. Jag letade i en garderob härstades och fann den här intill avbildade klädhängaren.

Under åren 1965-69 lämnade jag successivt föräldrahemmet på Bondsjöhöjden. Vid något tillfälle måste jag då ha funnit det praktiskt att däriifrån medföra en klädgalge.

Jag tror dock inte att jag själv dessförinnan hos Sundströms inhandlat någon klädespersedel, som kvalificerade till just denna hängare. I vilket fall är den som ny – av trä, inte plast! – och gör fortfarande god tjänst.

Med lite god vilja kan man rentav urskilja hatten överst på den vertikala butiksskylten till höger på Bo Hellmans foto. En undran dock: fanns det inte i grannskapet en annan herrekipering, *Barrdungen*, eller tog den över efter Sundströms?

Oavsett affär var min barndoms klädinköp präglade av *olust!* Modern fann att det var dags att förnya garderoben. Vi betjänades i den valda butiken av en lätt nedlåtande expedient; vi var s.k. enkelt folk. Förhandlingarna bedrevs uteslutande över mitt huvud: – **Han behöver nya byxor. – Ja, det blir väl "golf", då...**

Vi talar om början av 1950-talet. Jag hatade dessa golfbyxor, "äppelknyckarbrallor": de såg tontiga ut (passade möjligen en gammaldags geografilärare), spännet under knäet gick alltid upp, de vida byxbenen hängde och slängde,

strumporna hasade ned. Tyget var i dessa efterkrigstider ännu vasst och stickigt; det tog lång tid innan ett nytt plagg kändes ingånget. Äntligen kom så *jeans* – för att stanna, som alla vet. Min far hade varit till sjöss och såg i jeans enbart arbetskläder för lantisar – "farmarkalsonger",

som han kallade dem...

Erik Eriksson, Nyköping

Reds kommentar: Barrdungen låg uppe på Storgatan, snett emot Saga-biografen.

*När det fina trähuset vid torget revs, flyttade Sundströms till den lokal efter Trädgårdsgatan som i dag inhyser ett apotek. Jag vill minnas att Sundströms senare bytta namn till "GN herrkåder" eller något liknande. Tremans kom till i mitten av 1950-talet och finns fortfarande kvar i samma lokaler. Sen fanns det någon herrekipering som hette *Gujens*. Någon som vet, kontakta red.*